

"Bütün ömrünü İslâmiyetle geçiren ve kafasını binler mâlâyâniyatla dolduran adamlar, bir iki haftada, hayat-ı ebediyesinin anahtarı olan şu kelimât-ı mübarekenin meâl-i icmâlîsini öğrenmemesine nasıl mazur olabilirler?.." İzah eder misiniz?

"Bütün ömrünü İslâmiyetle geçiren ve kafasını binler mâlâyâniyatla dolduran adamlar, bir iki haftada, hayat-ı ebediyesinin anahtarı olan şu kelimât-ı mübarekenin meâl-i icmâlîsini öğrenmemesine nasıl mazur olabilirler, nasıl Müslüman olurlar, nasıl '*akıllı adam*' denilirler? Ve öyle heriflerin tembelliklerinin hatırı için o nur menbalarının mahfazalarını bozmak kâr-ı akıl değildir.'"(1)

Üstad Hazretleri bu paragrafta "*Biz Türk milletindeniz, Arapça bilmiyoruz; bu yüzden Kur'an'ın lafızlarını Türkçeye tercüme edelim, yani ibadet dilimiz Türkçe olsun ki ibadetlerimizi rahatla yapalım.*" diyenlere bir cevap vermektedir.

Ezan, kamet, selam ve namazlarda okunan **dua** ve **sûreler**; bütün Müslümanların müşterek bir nişanesi, ortak bir paydasıdır. Bu müşterek alametleri herkes kendi diline çevirecek olursa, o zaman Müslümanlar arasında bir birlik olmaz.

Hlbuki dünyanın her yerinde okunan ezan aynıdır; her Müslüman ezanın mübarek kelimelerinin ne mânaya geldiğini bilir ve anlar. Dolayısı ile bu kudsî kelimeleri farklı dillere tercüme etmek ve Müslümanlar arasında anlaşılmaz kılmak cinayetten daha ağır bir suç olur. Mesela, ezan Türkçeye çevrilse idi, diğer Müslümanlar bunu anlamazdı. Ama ezanın aslını ve mevcut halini dünyanın her yerindeki Müslümanlar bilir ve anlar.

Ezan, doğrudan doğruya bütün İslâm âlemine taalluk ettiği için, asr-ı saadetten günümüze kadar bütün Müslümanların bağlandığı nuranî bir zincirdir. Bu zincirleri koparmaya ve tahrip etmeye çalışmak cinayettir.

"Tanrı uludur" cümlesi "Allah-u Ekber" in yerini tutmaz. Tanrı, Türkçede ilah ve mabud mânasındadır. Mabud ise Allah lafzının karşılığı değildir. Allah lafzı, Cenab-ı Hakk'ın Zât'ının ismi olduğu gibi, O'nun bütün isim ve sıfatlarını ihtiva eder. Allah dediğimiz zaman; **Rezzak, Mabud, Gafur, Hâlık** gibi bütün isimleri de söylemiş oluyoruz. **Mabud**, Allah'ın isimlerinden sadece birisidir. Kaldı ki, tanrı, hak olsun batıl olsun bütün mabutlar için kullanılır.

“Uludur” kelimesi, sadece büyüktür mânâsındadır. “Ekber” ise “O her şeyden büyüktür” demektir. Buna göre bir mü’min, **Allah u Ekber** derken Cenab-ı Hakk’ın azametinin insan idrakinin çok ötesinde olduğunu ifade etmiş olur.

Bu hakikat, **kamet, selam, hutbe ve namaz** için de geçerlidir.

Kısacık dünya hayatı ve menfaati için ya da belli makamlara gelebilmek için birçok dil öğrenen, hafızasını lüzümsüz şeylerle dolduran insanların, her gün okudukları Fatiha’nın, günde beş defa dinledikleri ezanın, defalarca tekrar ettikleri; “Sübhanalla h”, “Elhamdülillâh” “Lâilâheillâllah” ve “Allahuekber” gibi mukaddes kelimelerin mânâlarını öğrenmeleri çok mu zor acaba? Ebedî saadetinin anahtarı olan o kudsi kelimelerin ne manaya geldiğini bilmemek, öğrenmemek ve onu kendi diline tercüme edip o mübarek kelimelerin ruhunu söndürmek nasıl mâkul ve mantıklı olabilir.

Arapçanın ulviyeti yalnız mânâsında değildir. Onun lafızları da mânâsı gibi kudsîdir, mu’cizedir. Kur’an’ın lafızları onun elbisesi değil, cildi mesabesindedir, cilt değiştirilemez.

Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati şöyle ifade etmektedir:

“Meselâ, nasıl ki bir hayvanın veyahut bir meyvenin derisi soyulsa, muvakkat bir zarafet gösterir; fakat az bir zamanda o zarif et ve o güzel meyve, o yabanî ve paslı ve kesif ve arızî deri altında siyahlanır, taaffün eder. Öyle de, şeâir-i İslâmiyedeki tabirat-ı Nebeviye ve İlâhiye, hayattar ve sevabdar bir cilt, bir deri hükmündedir. Onların soyulmasıyla, maânîdeki bir nuraniyet, muvakkaten çıplak, bir derece görünür. Fakat ciltten cüdâ olmuş bir meyve gibi, o mübarek mânâların ruhları uçar, zulmetli kalb ve kafalarda beşerî postunu bırakıp gider. Nur uçar, dumanı kalır. Her ne ise...” (29. Mektub)

Hem Allah’ın sonsuz ilim ve iradesi ile teşekkül etmiş bir kelamı, bir beşerin birebir tercüme ederek farklı bir dile tercümesi değildir. Mesela, namazın rüknü olan Fatiha suresinin aynı ile herhangi bir dile tercüme edilmesi kabil değildir. Tercüme dedikleri şey beşerin eksik ve kısır bir mealinden ibarettir. Mealler Kur’an hakkında genel kültür edinmek için okunabilirler, ama asla Allah’ın kelamı dururken insanların eksik ve kısır mealleri ile ibadet edilmez.

Meselâ Besmele; “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” diye tercüme edilmektedir. Halbuki Rahman, Rahim ve Allah isimleri Arapçadır.

Eğer "Esirgeyen ve bağışlayan Allah’ın adıyla" diye tercüme edilse, Türkçe olur,

ancak o zamanda tercüme olmaz. Çünkü Rahman ve Rahim kelimelerinin karşılığı bunlar değildir. Rahman, bütün rızka muhtaç olan canlılara rızık veren: Rahîm ise Cenab-ı Hakk'ın ahirette mü'minleri lütfuyle cennete, kâfirleri de adaletiyle cehenneme koymasındır. Kaldı ki, bunlar Allah'ın isimlerindedir: isimler ise tercüme edilmezler. Mesela Abdullah'ı Allah'ın kulu diye tercüme edemezsin. İsmi Hasan olan birine sırf Türkçe olsun diye ona; "güzel" diye hitap edilmez. Günlük hayatta kullandığımız; insan, kalem, Âdem gibi birçok kelime Arapçadır. Arapçadan Türkçeye geçmiş ve Türkçe karşılığı olmayan birçok kelime var.

Elmalılı Hamdi Efendi Besmeleyi; "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla" diye tercüme ettiğimizde, Besmele'de geçen üç ismin sıralarının değişeceğine dikkat çekmektedir. Hakiki sırası Allah, Rahman, Rahim iken tercümesinde bu sıra Rahman, Rahim, Allah şekline dönüşmektedir.

Böyle art niyetli heriflerin tembelliklerinin hatırı için ibadet dilini bozmak akıl kârı değildir.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas.](#)